

OPINIE O KONIECZNOŚCI REFORM SYSTEMOWYCH

Zmiana zasad obowiązującego systemu emerytalnego, a zwłaszcza reforma zasad funkcjonowania służby zdrowia, wynagradzania lekarzy i ubezpieczeń zdrowotnych od dawna zaprzęta uwagę opinii publicznej. Sprawy te od lat są przedmiotem sporów politycznych i obietnic wyborczych. Ostatnio problem konieczności reform systemowych pojawił się m.in. za sprawą strajków anestezjologów i projektu dokonania zmiany zasad waloryzowania emerytur mundurowych. Społeczny stosunek do konieczności przeprowadzania reform był przedmiotem badań sondażowych CBOS¹ zrealizowanych w grudniu '97, a więc zanim odbyła się dwudniowa debata w Mierkach z udziałem premiera Jerzego Buzka i ministrów, poświęcona reformie samorządowej.

Dokończenie lub przeprowadzenie zapowiadanych wcześniej reform systemu emerytalnego i służby zdrowia to jedno z ważniejszych zadań wpisanych w umowę koalicyjną AWS-UW. Ponadto nowy rząd zapowiada przeprowadzenie reformy szkolnictwa i zmiany podziału administracyjnego kraju, będącej w istocie reformą samorządową. O ile systemowe zmiany w służbie zdrowia, oświacie i ubezpieczeniach od początku były przedmiotem merytorycznego sporu, *w jaki sposób reformować*, o tyle reforma samorządowa od początku budziła raczej wątpliwości, *czy należy ją przeprowadzać*. Obecnie osiągnięto konsensus w tej sprawie i wprowadzenie zmian podziału administracyjnego kraju wydaje się przesądzone, chociaż trwają kontrowersje wokół liczby przyszłych województw i ich charakteru (rządowe czy samorządowo-rządowe).

Wydaje się, że społeczny stosunek do reform systemowych dobrze oddaje klimat wytworzony przez liczne dyskusje wokół konieczności ich przeprowadzenia.

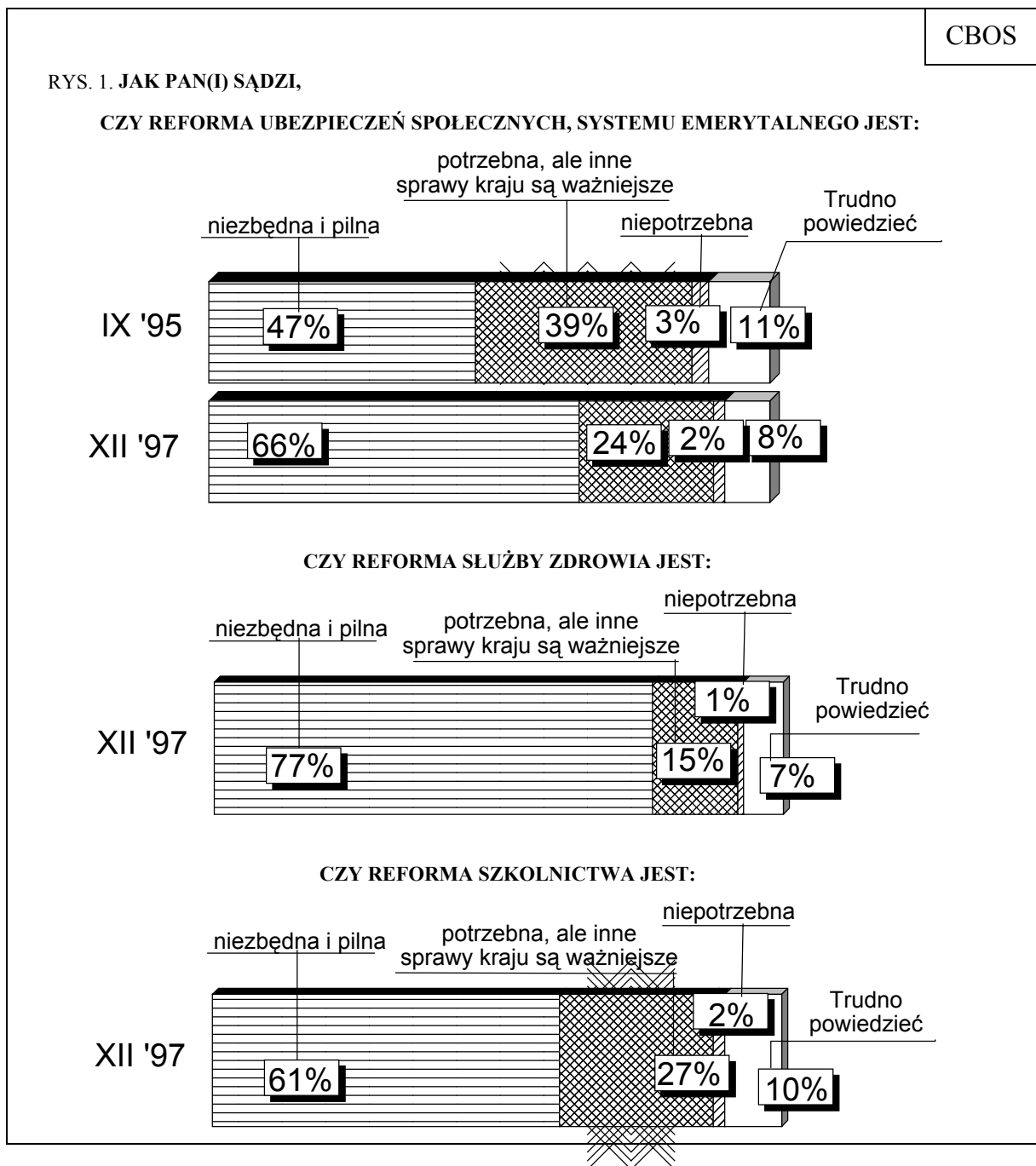
Istnieje powszechna zgoda, że reformy systemu emerytalnego (90%), edukacji (88%) i służby zdrowia (92%) są potrzebne. Za najbardziej pilną i niezbędną uznano reformę służby

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (91) przeprowadzono w dniach 11-16 grudnia '97 na 1066-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

zdrowia (77%), a następnie systemu emerytalnego (66%) i szkolnictwa (61%). Ogółem tylko po 2% ankietowanych nie odczuwa potrzeby reformowania ubezpieczeń emerytalnych i systemu edukacyjnego, a 1% uznaje za zbędną reformę służby zdrowia.

Warto też zaznaczyć, iż jakkolwiek poparcie dla ogólnej potrzeby zreformowania systemu emerytalnego odnotowaliśmy już wcześniej, to w ciągu ostatnich dwóch lat, które minęły od poprzedniego pomiaru, wyraźnie wzrosło poczucie niezbędności i pilności zmian w tej dziedzinie.

Opinie o potrzebie reform kształtowane są przez cechy położenia społecznego i demograficznego. Ogólnie można stwierdzić, że im wyższe wykształcenie mają badani, tym częściej uważają, że dla prawidłowego funkcjonowania naszego kraju przeprowadzenie reform jest pilne i niezbędne. Również w większości grup społeczno-zawodowych dominuje takie przekonanie. Wyjątek stanowi stosunek rolników i robotników niewykwalifikowanych do zreformowania systemu emerytalnego i szkolnictwa. Niemal połowa robotników niewykwalifikowanych (47%) uznaje, że inne sprawy kraju są pilniejsze od zmian systemu emerytalnego (takiego samego zdania jest też co trzeci rolnik), rolnicy zaś znacznie częściej niż inne grupy zawodowe uważają za niezbyt pilną zarówno reformę szkolnictwa (44%), jak i służby zdrowia (30%).

Jakkolwiek zwolennicy wszystkich opcji politycznych akceptują pilność i niezbędność reform, to najczęściej takie deklaracje składają ankietowani zorientowani prawicowo oraz zwolennicy rządu.

Tabela 1 w procentach

Stosunek do rządu	Jak Pan(i) sądzi, czy dla dobrego funkcjonowania naszego kraju pilna i niezbędna jest reforma:		
	ubezpieczeń społecznych	szkolnictwa	służby zdrowia
Zwolennicy	77	68	85
Przeciwnicy	64	58	79
Obojętni	58	57	71
Trudno powiedzieć	50	48	61

Sympatie partyjne jeszcze wyraźniej niż stosunek do rządu różnicują opinie o konieczności wprowadzenia zmian.

Tabela 2 w procentach

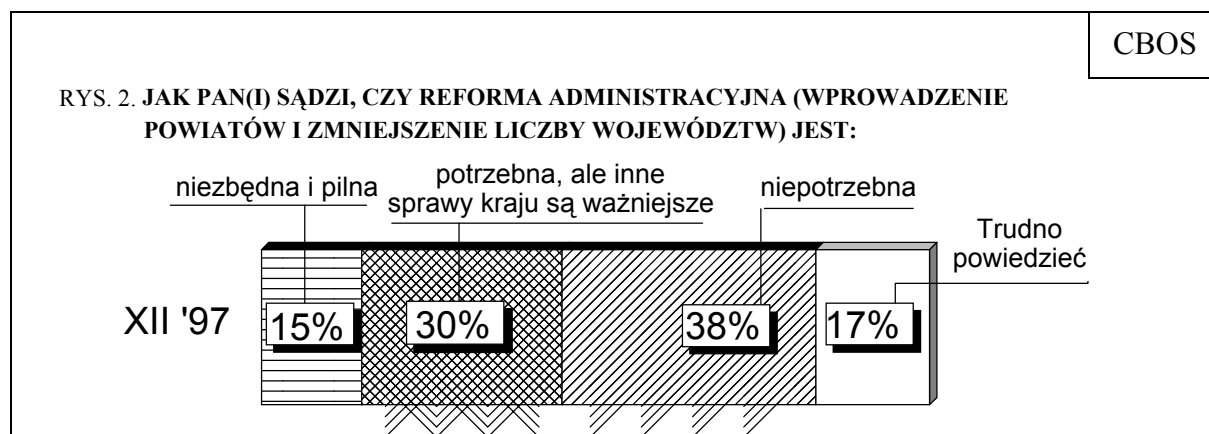
Elektoraty	Jak Pan(i) sądzi, czy dla dobrego funkcjonowania naszego kraju pilna i niezbędna jest reforma:		
	ubezpieczeń społecznych	szkolnictwa	służby zdrowia
AWS	75	66	82
UW	74	72	87
PSL	55	45	55
ROP	75	64	91
SLD	68	59	78

* Dane odnoszące się do elektora ROP należy traktować z ostrożnością ze względu na jego niewielką liczebność w badanej próbie.

Największymi zwolennikami szybkiego reformowania systemu emerytalnego, oświatowego i służby zdrowia są wyborcy AWS i UW, ugrupowań partyjnych tworzących obecny rząd koalicyjny, najmniejsze poparcie dla priorytetowego znaczenia reform deklarują sympatycy PSL.

Mimo że istnieją społeczne, demograficzne i polityczne uwarunkowania opinii o konieczności wprowadzania reform, to - ogólnie rzecz biorąc - można mówić o dużej zgodności co do akceptacji samej idei zmiany systemu emerytalnego, edukacyjnego i ochrony zdrowia. Inaczej jest w przypadku opinii o przeprowadzeniu reformy samorządowej.

Wprawdzie wprowadzenie powiatów i zmniejszenie liczby województw ma nieco więcej zwolenników (łącznie 45%) niż przeciwników (38%), jednak niemal co trzeci zwolennik tej reformy (30%) uważa, że inne sprawy kraju są ważniejsze i pilniejsze do rozwiązania. Tylko 15% ankietowanych uznaje reformę samorządową za pilną i niezbędną, a 17% nie ma wyrobionej opinii o potrzebie jej przeprowadzenia.

We wszystkich grupach demograficznych i społecznych akceptujących potrzebę takiej reformy (łącznie odpowiedzi: *niezbędna i pilna* oraz *potrzebna, ale inne sprawy kraju są ważniejsze*) przeważają wątpliwości co do jej priorytetowego znaczenia dla funkcjonowania państwa, a blisko dwie piąte ankietowanych wcale nie odczuwa potrzeby wprowadzenia zmian w podziale terytorialnym kraju. Przeciwnikami tej reformy są przede wszystkim robotnicy wykwalifikowani (50%) i rolnicy (51%) oraz co drugi wyborca PSL (50%).

Reforma samorządowa ma nieco większe poparcie wśród zwolenników rządu (51%), ale jednocześnie co trzeci (35%) sympatyk gabinetu Jerzego Buzka jest jej przeciwny.

Tabela 3

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy reforma administracyjna (wprowadzenie powiatów i zmniejszenie liczby województw) jest:	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	przeciwnicy	obojętni	Trudno powiedzieć
– niezbędna i pilna	18	12	14	12
– potrzebna, ale inne sprawy kraju są ważniejsze	33	29	30	17
– niepotrzebna	35	48	40	21
Trudno powiedzieć	14	11	16	50

Wśród ankietowanych o centrowej i lewicowej orientacji politycznej reforma administracyjna ma tyle samo zwolenników, co przeciwników. Natomiast badani deklarujący poglądy prawicowe (53%) częściej niż inni ją akceptują, ale tylko niespełna co czwarty z nich (23%) uważa ją za pilną i niezbędną.

Samą ideę wprowadzenia powiatów i zmniejszenia liczby województw najczęściej popierają mieszkańcy małych miast, liczących do 20 tysięcy ludności (58%), w tym co piąty (22%) uznaje ją za pilną i niezbędną. Zapewne w przypadku mieszkańców małego miasta bez znaczenia jest nadzieja, że w przyszłości stanie się ono siedzibą władz powiatowych. Mniej więcej takie samo poparcie dla reformy jak jej dezaprobatę odnotowano wśród mieszkańców miast liczących od 21 do 100 tysięcy ludności (45% za reformą i 42% uznających ją za zbędną). Być może za tymi deklaracjami kryją się z jednej strony nadzieje na otrzymanie statusu miasta powiatowego, z drugiej zaś - obawy przed degradacją, jeśli obecnie miasto jest stolicą województwa. W miastach liczących powyżej 101 tysięcy ludności przeważa akceptacja reformy samorządowej, a na wsi przeciwnie - reforma ma nieco więcej przeciwników niż zwolenników. Trzeba jednak dodać, że co piąty mieszkaniec wsi (22%) i największych miast (20%) nie ma wyrobionego zdania o konieczności wprowadzenia zmian w podziale administracyjnym kraju (w pozostałych kategoriach wielkości miejsc zamieszkania odsetek ten wynosi od 10% do 12%). Można stąd wnosić, że w tych

środowiskach reforma budzi najmniejsze emocje.

Zdecydowanymi zwolennikami wprowadzenia powiatów i zmniejszenia liczby województw (reforma *jest niezbędna i pilna*) są najczęściej przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (26%), a następnie urzędnicy niższego szczebla (22%) i osoby z wyższym wykształceniem (21%). Konieczność pilnego przeprowadzenia reformy samorządowej odczuwa także co czwarty wyborca Unii Wolności (24%) i co piąty (20%) głosujący na AWS.

Podsumowując można stwierdzić, że powszechnemu poparciu dla idei przeprowadzenia reform w służbie zdrowia, oświacie i ubezpieczeniach społecznych towarzyszy przekonanie większości ankietowanych, iż są one niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania państwa i powinny być szybko zrealizowane. Reforma samorządowa natomiast ma zarówno swoich zwolenników, jak i przeciwników. Być może wynika to z braku rozeznania w sprawie jej znaczenia i skutków społecznych. Zapewne też przeciętnemu Polakowi bliższe są problemy ochrony zdrowia, szkolnictwa i zabezpieczenia materialnego na starość, z którymi styka się na co dzień i nad którymi publiczna dyskusja trwa już od kilku lat.

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy reforma administracyjna (wprowadzenie powiatów i zmniejszenie liczby województw) jest: 1 - niezbędna i pilna; 2 - potrzebna, ale inne sprawy kraju są ważniejsze; 3 - niepotrzebna

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	30	38	16	1063
Płeć					
Mężczyźni	19	33	37	11	503
Kobiety	12	28	40	21	560
Wiek					
do 24 lat	11	31	44	14	147
25-34	16	33	39	11	189
35-44	14	29	45	12	225
45-54	19	31	39	11	198
55-64	16	29	37	18	137
65 lat i więcej	12	27	25	35	168
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	25	42	22	394
Miasto do 20 tys.	22	36	33	10	126
od 21 do 100 tys.	14	31	42	12	226
101-500 tys.	16	35	37	12	177
501 tys. i więcej mieszk.	19	32	29	20	139
Region					
Północny	19	34	32	15	125
Zachodni	17	44	28	12	117
Środkowo-zachodni	10	24	46	20	143
Środkowy	12	30	45	13	188
Wschodni	15	31	41	13	151
Południowo-wschodni	14	25	31	29	175
Południowo-zachodni	19	28	42	11	182
Wykształcenie					
Podstawowe	14	26	31	30	317
Zasadnicze zawodowe	11	29	47	13	299
Średnie	18	33	41	8	351
Wyższe	21	36	28	15	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	34	29	11	73
Prac. umysł. niż. szczebla	22	33	38	8	96
Pracownicy fiz.- umysł.	15	40	35	10	72
Robotnicy wykwalifikowani	11	30	50	8	117
Robotnicy niewykwalifik.	11	26	37	26	51
Rolnicy	12	19	51	17	65
Prywatni przedsiębiorcy	19	41	33	7	45
Bierni zawodowo					
Renciści	15	23	38	24	131
Emeryci	14	31	30	26	216
Uczniowie i studenci	9	29	46	8	46
Bezrobotni	7	29	46	16	92
Gospodynie domowe i inni	11	33	40	16	55
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	23	38	30	9	105
Sektor państwowy	17	23	45	14	96
Sektor prywatny	16	37	39	8	254
Spółdzielczość	8	42	39	11	20
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	12	25	47	16	213
201 - 325	12	29	43	16	188
326 - 449	15	27	41	16	164
450 - 599	16	31	38	14	136
Powyżej 599 zł	23	35	32	10	226
Ocena własnych war. mater.					
Źle	11	29	40	19	292
Średnie	13	28	41	18	493
Dobre	22	35	32	11	275
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	22	29	27	22	61
Raz w tygodniu	17	29	37	17	540
Kilka razy w miesiącu	10	26	49	15	129
Kilka razy w roku	13	35	38	14	240
W ogóle nie uczestniczy	13	29	44	14	92
Poglądy polityczne					
Lewica	13	33	45	8	216
Centrum	12	32	46	11	301
Prawica	23	30	33	14	323
Trudno powiedzieć	9	25	30	35	221